

Den gamle Elephanten: 85 år og i topform

Christiansøs tidligere tjenesteskib ejes nu af en forening og har hjemme i Hadsund i Mariager Fjord.

Holger Larsen
KULTUR

Træskibet M/S Elephanten var Christiansøs tjenesteskib fra 1963 frem til 2011, da det blev afløst af aluminiumsskibet Elephanten.

Den gamle Elephanten er bygget helt tilbage i 1940 i Skagen og bliver således 85 år i 2025. Som type er betegnelsen for skibet en snurrevodskutter, idet den blev bygget til snurrevod- og trawlfiskeri i Nordsøen og Kattegat. Skibet kom dog aldrig i fiskeri, men blev udlejet til minestrygning, indtil tyskerne tog den i Vejle den 29. august 1943. Efter krigen blev den brugt til minestrygning og til at trække skydemål med hjemsted i Slipshavn. Efter befrielsen blev fartøjet overdraget til Den danske stat og underlagt Minestrygningstjenesten. Den fik hjemsted i Slipshavn

Elephanten bruges blandt andet som dommerskib ved sejlads. Foto: Brian Amtoft

og anvendtes til minestrygning og til at trække skydemål.

Fra oktober 1963 blev fartøjet udlånt til Forsvarsministeriet til brug som stationskib ved Christiansø (Ertholmene). Lånet blev en stor succes, blandt andet på grund af flere vellykkede redningsaktioner. I 1966 skiftede det status fra at være til låns til at blive en fast tjenestebåd for øerne.

TRANSPORTEREDE EN TRAKTOR

En af de faste opgaver var at få præsten fra Bornholm frem til søndagens gudstjenester.

Men der var mange andre opgaver. Den har sejlet med syge og døde, med forsyninger og til møder, den har sejlet popgruppen TV 2 til koncert. Den har sejlet en traktor til Christiansø, og den har været ude for at jage fremmede fiskere væk, da de krænkede det danske fisketerritorium.

Det mest kuriøse er nok, at der er født en pige om bord, da skibet ikke nåede til Bornholm inden fødslen.

Skibet fik sit navn efter et kongeligt besøg og fik ret til at have en udskåret "Elefant-orden" på styrehusfronten.

Den gamle Elephanten blev skiftet ud, blandt andet fordi det var for dyrt for Forsvaret at holde et gammelt træskib funktionsdygtigt. Det nye tjenesteskib fik også navnet Elephanten, hvilket skete med et overvældende flertal ved en afstemning på øerne.

KØBT AF FORENING

Den gamle Elephanten blev taget tilbage af Forsvarets Materiel- og Indkøbstjeneste, som satte Elephanten til salg i januar 2012 og allerede tre uger efter blev den købt for 11.000 kroner plus omkostninger af Foreningen Elephantens Orden (i dag Rederiet Elephanten).

Foreningen med formand og skipper Erik Bertelsen i spidsen ejer stadig Elephanten, som nu har hjemme i Hadsund i Mariager Fjord.

Elephanten var egentlig i fornuftig stand, da vi overtog den. Men den var slidt efter mange års tjeneste. I dag har den det fantastisk fint. Den er blevet gennemrenoveret og står som ny. Alt det træ, der skulle skiftes, er skiftet ud, og vi har hellere udskiftet en planke for meget end en for lidt, siger Erik Bertelsen og glæder sig over, at det betyder, at skibet er bevaret mange år frem tiden.

Hvorfor var I interesserede i Elephanten?

– Det var fordi vi manglede et skib. Vi faldt også for skibets historie, og de gamle skilte fra tjenestetiden er bevaret, blandt andet skilte med: Præstens stol og Organistens køje.

– Jeg vidste, at den sandsynligvis ville kunne få passagertilladelse, hvilket ikke er så let. Den havde et historisk grundlag, som gjorde, at den burde kunne. Men det var med hiv og sving, fordi Søfartsstyrelsen har lukket for, at der kommer nye skibe ind under reglerne for traditionelle skibe, siger Erik Bertelsen.

Sikkerhedsmæssigt er kravene til traditionelle skibe de samme som til andre fartøjer, men konstruktionsmæssigt er der nogle mere lempelige krav, forklarer Erik Bertelsen.

CYKELFÆRGE PÅ ØRESUND

– Jeg var ovre at kigge på Elephanten i Korsør, hvor den lå ved flådestationen. Jeg er søfartsuddannet og har stået i mange styrehuse. Den faldt "lige i hånden". Når man rykkede i håndtaget, så vidste man, hvad der skete. Det er ligesom, når man sætter sig ind i en bil. Så kan

man mærke, om den kører sådan, som man synes, at den skal køre, siger Erik Bertelsen.

I 2017 sejlede Elephanten hen over sommeren som cykelfærg på Øresund, mellem Dragør og Limhamn. Det blev dog kun til den ene sommer, og i dag er Elephanten ikke registreret til passagerdrift, hvilken vil sige, at man ikke må tage betalende passagerer om bord.

– Vi bruger Elephanten til forskellige kulturmål. Skibet bruges blandt andet som mål- og dommerskib ved sejlads. Vi er med i Limfjorden Rundt for traditionelle sejlskibe, og vi har lige været til Fyn Rundt, hvor skibet var kontor for sejladsen.

Foreningen udfører desuden ulønnet socialt arbejde for kommunen og Kriminalforsorgen.

20 MEDLEMMER

Det er Erik Bertelsen selv og de andre medlemmer, der må punge ud for at holde Elephanten i god stand.

– Vi er 20 medlemmer, og det er den samme flok, der kommer og hjælper med vedligeholdelse, bundmaler og så videre, siger han.

M/S Elephanten er registreret som bevaringsværdig ved Skibsbevaringsfonden. Foto: Brian Amtoft

Elephanten har i dag hjemme i Mariager Fjord. Foto: Brian Amtoft

Elephanten, fotograferet i 2010, da dens tid som Ertholmenes tjenesteskib var ved at rinde ud. Arkivfoto: Kjeld Lundbæk

Erik Bertelsen siger, at man i foreningen går op i at værne om historien. Skibet har derfor beholdt sit navn, ligesom man har bevaret skibets elefantgrå farve.

– Navnebrættet er lavet som en kopi, da det gamle forsvandt, men det forsvandt ikke mere, end at vi kunne få målfaste billeder af det.

– Elephanten er topvedligeholdt. Det er

sådan, at Folk kommer og kigger og spørger, hvordan vi bærer os ad.

Elephanten har endnu ikke genset Østersøen, siden den forlod Ertholmene for 14 år siden.

– Nej, vi har ikke kunnet få det til at passe.

Vi arbejder stadigvæk allesammen. Vi skal jo tjene nogle penge til alt det, vi går og laver, siger 67-årige Erik Bertelsen.

BEVARINGSVÆRDIG

M/S Elephanten blev i 2013 registreret som bevaringsværdig ved Skibsbevaringsfonden.

Fonden forklarer om denne status:

”At et skib har bevaringsstatus betyder, at det anerkendes som en betydningsfuld repræsentant for den sejlede kulturarv, og at det fortæller en vigtig del af historien om fortidens søfart. Målet med bevaringsstatus er desuden at tilskynde skibsejerne til aktivt at anvende og formidle fartøjerne i en nutidig kontekst, og samtidig at sejle og vedligeholde skibene på så traditionel vis som muligt. Man kan tale om en bevaringsstatus som en slags frivillig fredning af fartøjet, der ikke alene er medvirkende til at bevare selve skibet, men i høj grad også de traditionelle håndværk og færdigheder som er nødvendige for at reparere, vedligeholde og sejle disse skibe”.